

תשובות מהרי"ד

קלג נשאל למטה"ל על ה"א דכתב במרדכי דאסור לחתוך בשר אחר הדחה ראשונה. אלא מולחין התיכה שלימה ואחר כך חותכין אותו ואם מתוך קודם לריבס הדחה אחרת. ויש מקל"ט חותכין אותה אחר הדחה ראשונה וגשאל מה עעמיכהו :

מה שכתב מר על מה סומכין העולם דמבשלין אחר התיכה בלי שום הדחה עכ"ל. אם ראה מר כן היינו משום דלא ידעו ועליה דמר רמיא להזכירם ואין שייך כאן סומכין העולם דרובה דעלמא לא עבדו. ומדכתב מר דמבשלין ולא כתב דמולחין. משמע שרונך לומר דהמרדכי מיידי בהדחה אחרונה דבתר מליחה. ואם כן הוא שגית דהדחה קמייחא קאי ודוחקא דסכינא מפליע דם והמלח בולע דם אש כן מתבללך בדם ואין צו כה להפליע הבשר והיינו עעמא דהדחה קמייחא. ואם היה שום מקום דהסוג להקל סיורא לכו עעמא דהדחה קמייחא משום שיתרבך הבשר ומפליע. וגי עעמיס כתבו רבותינו. אבל בתר מליחה אין נפקותא בפליעה עוד דפליע כל דמו ושרי לקדירה ע"י הדחת דם שצעין :

קלד עור נשאל מ"ש דשרי לנו חושים הגדילים על האילנות. מנזבוי הגדילים על האילנות. דאסורי (וכאן לך תשובתו):

מה דקשה לך עופות הגדילי באילן מ"ש מיייתוסין דגם כן גדילין באילן. לא כי הייתוסין באין מרע שהזריעו אמותיהן חוץ עליה אחד וגשאר שם כל ימי החורף משלג ומקור ומעלמה רבה בימי החום כמו הפירות אכן רבי יודא קאי כוונתך ואסור בהן משום שרץ ולא מטעמך אלא מכא ה"א דפרק העור והרועב:

קלה עור נשאל כשאדם לא התפלל מנחה בערב שבת וזריך להתפלל שתיים של שבת וכשהתפלל אחת אש יוציא תפלה אחרת בשמיעת מנן אבות. ששם רמו ברכת שבע של י"ח:

תשובה מה ששאלת אש עולה שמיעת מנן אבות לתשלומי צי של שבת. לפי דברי הגאונים לא ידענא במאי נסתפקא דה"א היא. אבל רוב רבותינו לא כתבו כן אלא דווקא כשדילג דבר לריך חזרה. אבל התפלל חפלתו אלא שדילג דבר שבחובה ואפילו האי לא נהנין דהאלפס וראבי"ה פליגי. עיין במרדכי שילחי מסכת ראש השנה דדווקא ב"ה וי"כ דאושי ברכות:

עור נשאל אש חייב אדם לומר מנן אבות. תשובה לריך לומר מנן אבות עד מעשה בראשית כדאיחא בסמ"ק:

קלו עור נשאל למה אין אנו מצרכין כשנעשה מלוא לשמור חוקיו :

תשובה במקום פלוגתא אין לברך ברכה לשמור חוקיו ולא נהנין בשום דוכתא כדפי' רבינו תם פרי' בא סימן ופרק כ"ד מצרכין. שלום כ"י הקטן הלוי :

שאלות ממטה"ר מייטערליין. חנות מזויינת. רחיס עוחנות. קופת הרובלין. מכל מיני חבלין. גל אגוזים. עץ ארזים. חזר וכוספרו הריס חופר. נימוקו עמו. מחוק עעמו. קופת בשמים. מוצהר שבטעמים. שנותיו יהיו בנעימים. לאורך ימים. וברחמי ה"י שוקן מרומי. לעד לעולמי עולמי. גולת הכותרת

הכותרת. ראש תפארת. ליחד פליטה הנשאר. מאור הגולה כליל תפארת. אלוף התורה והארץ. ה"ה מ"ו הר"ר יעקב סג"ל יחל לנלח עובו : אם אבא לתנות ולעורר במעלות המעלה הלזה קטן היריעה מהכיל. על כן אמרתי אשמרה לפי מהסוס. הנני כאויל שונה באולתו ואל יחוש אדוני כי אאריך בהגיוני ולרוב שגיוני. כי רוחי הליקתני. ולא הגיל על לשוני ואל ירע בעיני דמר. ולהחשיב אלי כרמות רוח אשר לא דרשתי את פי מורי ה"ה מהר"ר אשר י"ץ. כי זמנין סגיאין שאלתיו. והסיבני אינני מן המקובלים וכיוצא בדברים האלה ע"כ יתיב הראשונים דרכתי. ובדרכיהם סמכתי. באמנם הרוצה ליחנק יתלה באינן גדול. ובשמך אחסוך בזה. ואף כי בודאי בעיני דמר ולקטנים ממך דבר פשוט שאילתא דא. אך מכל מקום חנוך הנער לפי דרכו. והקטן כגדול תשמעון. ואל ידחה אדוני מ"ו דחיית קנה. וצחה יורה מ"ך הלכה למעשה כי מפיך תלך חורה לכל ישראל : על ענייני תפילין אם חוטר דחיית מעליל אינם נוגע"י זה לזה אך מכל מקום אין ניכר להדיח פרידתם. אם אפשר לתקנם אחרי כתיבתם אחרי שאין הדבר ההוא מתקוקן סופרים כמו א"ו וע"י וכיוצא בזה. ואם נחזיקו לר"י וד"י הוא חלופי אותיות וכבר הראנו לתינוק חכם וקורא כב' זי"ין ואין התינוקות מורגלים באלו דאפי"י המוכשר בתקונו קורין לו ב' זי"ין. ובחלק למעלה ולמטה אם נוהגין אחרי הסמ"ג כחלי יפורן. או כהרא"ש כמלא ל' וי' : גם תימא אמאי אין לו שיעור בין שיטה לשיטה כס"ת. וראיתי במסכת סופרים נוהגין לכתחלה לכתוב של יד על ב' קלפ"י וילא משמע דיעבר. ונותנין טעם לדבריהם כאשר כתב הא"י בשם החסיד. אבל לפי ה"ל אין טעם זה מכוון. ואדרבה כשול עוזר. ונפל עוזר. ע"כ אל ישיבוי מר מלהראות מנהגות סופרים : גם סוחר אחד לרפתי היה פה ואמר בשמיה דמר על אלו הפירות של ראש. כשמעבירין הגידין בין הבתי שאין טוב להעבירי גם למטה עפ"י אורך התיחורא. ולפ"י רש"י משמע שיכול לעשות בפחות אך גם הוא נותן טעם בשמ"י דמר שהם הפסק בין ראש לתפילין. ואמר אשר נהג כך בפרוה"א דמר על פיך ומי יבא אחר המלך כ"י : ומיזם עמדי על דעתי נפלאתי אשר ראיתי כמה חסידים ואנשי מעשה שלא נהגו בבי' זוגי תפילין כאשר כתבת ונהגו גאוני עולם גם דרשתי עליה דמר ונאמר לי דלא נהג. ואמרתי ודאי אם יש שום טעם אין נעלם ממנו. ואל נא אדוני תמנע מלהודיע אם טוב למנוע : והטעם למה. או אם יכשר בעיניך לעשות הודיעני נא דרכיך איזה מהם יקדימו כי מי שיכול לכוון המקום מן המסחבר הוא להקדימו של רש"י תכיפה לברכה או לאחרם כדי להחזיקם עליו בעידן ק"ש וללוחא :

ועל עליה קטן ללאת זו בשבת ראיתי צימי חורפי אלל הסי"ח מהר"ש נ"ע בראש השנה שחל להיות בשבת והסיר מעליו הטלית קטן כשרצה ללאת חוץ לשער המים ובפני כל אדם עשה כן. אחרי כן ימים רבים שקלי וטרי בהדין דודי הר"ר יודל ש"י והיה י"ל להביא ראיה להחיר מדשריין שעטמ בזמן תולת ולא חישיקין דילמא איפסק חוטא דתכילתא. גם לא מלינו שהסירו טלחת כשיצאו לרה"ר בשבת כאשר מלינו גבי האי דאזיל בבית הקברות. אחרי כן שקעתי בשמיה דמר אשר נהג להחיר :

ועוד הביני מ"ו על הנס"י שנהגו סלסול בעלמך שלא לעבול בערב שבת בעבילה שלא בזמנה כגון אחר לידה. ואם היו מאחרין עם חפיפה סמוך לעבילתה עד בין השמשות אם כן מה היה חשש כי לפי מיעוט שכלי לא סייד לומר כלל משום חקוני גברא ומשום חשש סחיטה. ומן המסתבר לא היה לחוש אחר אשר הוא לורך מלוה קלת. גם לפי דיוק המשנה דחייבי עבילת אפילו לרבינו חס משמע היתר. ואף מלבן הלכות גדה משמע כן:

ועוד מה שכתב הרמב"ם זה שתמלא בכמה מקומות שהגדה יושבת ז' ימים בגדה כ"ו. ויולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף כ"ו עד מן הלדוקין למדו דבר זה ומלוה לכופס כ"ו. ושמעתי אומר על רבינו הקדוש מוסר"ר אהר"ן ה"ד שהסגיג לאשחו דבר זה שלא תשב ז' ימים כ"ו. אך לא זכיתי לשמוע מפומי דמר הקולא ה"ל ושמעתי שהסגיג לספור הנקיי"ו מיד ביום האחרת אחרי שלא שמש ויורנו מ"ו אם נוסגין כך אחרי הרמב"ם:

וכן ירני מ"ו על עבילת קרי ביום אחר אשר נחלקו בו הגאונים. ומי שרגיל בכל השנה לעבול לקרוי אם יעבול נמי ביום כשור. אם נאמר כאשר כתב מהר"ם מי שרגיל להחזו בשאר ימות השנה וכ"ו. ועוד מליין למימר אפילו לפי האוסרי דווקא בימות החמימות אבל בשיש כל כך קרירות שבלי ספק לער גדול לעבול אפשר שבמקו זה לא אסרו: ואנב גברא ירני מר על הא דאמר הרואה קרי ב"כ ידא: כ"ו. אם נוכל לפרש דווקא ביום מדתני עמא שכל אדם רעב כ"ו. וי"מ לפשט במשניו:

ועל יין מוג כמה שיעור מצינחו סיבא ראו לברכה אם נדמה לשיעור יין ששקע על שמריו. או כמו שנתנו בו הרמב"ם והרא"ש שיעור. ויש לתמוה שלא חלקו בין כך לחזק כאשר חלקו גד' כיסות:

ואם שכת לבדך באכילת פרי חדש שהחיינו. אם יש לבדך פעם שנית כשאלו. אם נדמכו לבר תבוכה כאשר כתב הרא"ש בשבועה גבי נר חנוכה. אף על גב דיש לחלק וכדמשמע לשון סמ"ק אין לריך לבדך עוד:

ועל נר שבת אם נוסגין אחרי החשב"ן. הבחורים שאינם צניתם אם מברכין כהדלקת נר בשבת:

ועל נר חנוכה סיבא דמדליקין עליו בנו ביתא בוראי אם לריך להשתתף אע"כ מפני חשדה בני הבית או אם די כשיודיע להם. ואם גם הוא מדליק ומכניס עלמו לחיוב אם מברך עליו. שהרי לא גרע מן המהדרין. שהרי חזיק דמברכין. או אם נאמר שאין בכלל המהדר"י שהרי פטור אפילו לדין שעוסין במהדרין. גם מדלח עבד רבי זירא המלוה עלמה וסמך על ביתו:

גם תימא אשר שמעתי מגדולי וסהמון נוסגין בו לבדך גם קודם זמן ואחר כך מתנה הירות הללו כ"ו. וזכמה מקומות ראיתי ממסכת סופרים הנוסחי אינו כן. שאומר שמברך להדליק ומתנה ואומר הירות כ"ו. ואחר כך גם. וכן העתיקו הגדול בחיבור הגמות בספר רמב"ם. ועל הברכה אין לתמוה על המנהג כי הוא לפי הגמרא דידן. אך לפי החוסלות יש לתמוה למה משנה:

תשובות מהרי"ל

סג

גם בצרכה שחקנו לומר בין בונה ירושלים לצרכה הטוב והמטיב כששכח יעלה ויבא, ואם שכה ברי"ה אם אומר בו ודברך מלכנו כו' :

גם לענות קדושה וקדוש בין תפילין לתפילין כתב הר"י מקורבני"ל שמעתי על רבינו הקדוש שלא נהג, ע"ה יורני מר מנהגו:

ועד האי דגרסינן בצרכות האי מאן דחזי חלמא כו'. נימא רבונו של עולם אני כו', והנתי לפני רבינו הקדוש ה"ל מאי שנא מהא דאמרין פרק אלו נדרין מאלו הפסוקין כגון ברכות כו'. דמסיק שאין לאומרו. דאין לחלק [שיאמר] רבונו ש"ש [בין] דבסוף ברכה הוא. דאם כן יכול לומר גם אותן הפסוקין בסוף ברכה : ועוד כעס זה כן טעם זה, דאין שום אדם יכול לומר שאין ילערך למנוע משמיעת חיבה [חיבת] שלום, והיה נראה לי שיאמר בוישמך ויחך בהדי דענו ליבור אמן. ואז יכול לשמוע כל הברכה, ויאמר בעוד שמנגנין הכהנים על ק' דאז נשמע הברכה התיבה שלימה, ואי לא (לימא הכי) פירוש שלא יכול לסיים עוד אפילו בניגון ק'. [לימא הכי]. וענה לי הן ולאן ורפ"י ביד"י. ע"כ יודע מו' אם דברים של טעם הם :

גם על העומד תחת החזן להקרות כגון חפלה מראשה כו' דודאי לחזן גופא נקרא הפסק לאומר זה רבונו של עולם וכו'. אך מספקא לי אם זה הקורא מוצטע כו'. אם יכול לומר, ואם לגבי ידיה נמי נקרא הפסק :

גם זה דנתי לפני רבינו הקדוש ה"ל מה שאומר החוספות במגילה, וחיבור האלפסי הצי"א, מה שאנו קורין פרשת והקרבתם ואינה שלשה פסוקי אחר הפרשה, וראיתי בכל ספדי המדוייקי ותקין ס"ח והוא ג"פ עימיה צ"פ דפסח, ודסוכת אין קורין והקרבתם, וכן פרשת ויחל שפ"י שהוא רק צ"פ אחר הפרשה אם כן רואה לומר שהפסוקי ונאמר כו' הוא פרשה, ובספרים המדוייקים וכן לפי הרמב"ם אינה פרשה אך מזה נוכל ליישב הראשון דכשם שהיו חולקין בפרשיות כך חולקין בפסוקים, והקדוש ה"ל הצי"ב לי על הראשון כבר הוקשה קמאי ולית עונה ואין קשב, אך היה רוצה לומר עד"ז כי הא דאמרין פרק קמא דקידושין אגא לא בקיאי בפסוקים, ועוד הביא ראיה אחרת משם הרמב"ם בנדון זה ושכתביו, ונ"מ בזה שהביא בפרק קמא דקידושין אם קרא חזן לאחד מתחלת הפרשה עד והקרבתם כגון בחתונה אם לריך לקרות יותר או אם נוכל לומר אפילו במקום אחר אם קראו לאחד צ"פ פסוקים ואמר הברכה אם לריך לחזור אחרי שאין לנו בקיאי בפסוקי, ואם קרא למפטיר בשבת רק צ"פ פסוקים וקודם שצריך המפטיר לריך לחזור ולקרות שלשה (פעמים) [פסוקים] כי יש מן המורים שאמרי שאין לריך לחזור :

ומה שאמר במגילה רב אמר דולג וכוותיה פסקין מנהגינו ודלגינו משום יולאין וצדי"ג השנייה לא חייט רב לנכנסים, אם כן קשה על מנהגינו מה לריכין הדילוג יעשה כדפי' הגמי דליקרי די פסוקי לראשון, ודי לשני, ולג' פי' וציוס השבת ושנים פסוקי מוראשי חדשיכס, והרביעי יסיים, ולא עושין כן היינו משום נכנסין ולנכנסין לא חיישי, וגמרי מגילה לא למדתי רק מה שקריתי באלפסי, ואם שגיתי השיבני ואשובה :

בין

קלז ב"ן גאולה לגאולה. ריוח והצללה. לזהו י"ג הח"ר מיישטרלייזין ש"י. על דבר הח"ת דס"ח ללא נגעי להדדי אך אינו ניכר להדיא פרידחס. בענייני נראה דשרי לתקן כי היבא דשרי מהר"ס לתקן כשאין גוף האות נוגע ודייק ליה מדקאמר אין חולין משמע לתקן גוף האות שרי. אכן נמי נידוק הכי על החוטרא כיון שכתבת שאין ניכר פרידחס להדיא אין בידי לחלק משאר גופי האותיות דפסולת למר"מ מכמה ראיות ברורות ועלומת שהביא בתשובתו ואש"ה שרי לתקן מעט שהיה נראה אות בתחלה ה"כ לא שאל. ואי משום דתינוק לא קרי ה"ע היינו משום שאין מורגל בחיטין דחוטרא כמו שכתבת ודאי אי הוה נפרד להדיא עד שנרא' כשני זיינין ונשתנה זורת האות. אהא לא הוה דייקין מאין חולין דגרע תלויה דאין כאן אות. אבל דדון דידן כיון דנראה כח' נראה דשרי לתקן. ומה שלמעלה ולמטה דסליק אדעתא דפליג הרא"ש. והני רבנותא כמלא אטבא דפסדא: והנה בתקון תפילין יסוד הרי אברהם שהגיהו הרי שמעון ברוך שאמר ביאר ללא פליגי אלא חזי ליפורן דבעינן לאורן לי ודי ולמעלה ולמטה מהן מעט משום היקף גויל. ואותו חבור דסגמא הוא כי מאוד דקדק המחבר והמגיה. ואם אין נוהגין בין שיטה לשיטה. שמה בסיה הוא לנו. אבל תפילין מכוסין אין לחוש כי היבא ללא צ"י שירעו. כמה גאוים פסקו כרי יוסי דאין לריך לדבק ולא בתפירה. אכן מהר"מ הורה לדבק וכן מסיק תקון הג"ל. ואינו זוכר שום סופר אחד לרפתי שהיה בשכונתינו. זולתי אחד היה שמו יעקב כהן לא היה בר סמכא כלל וכמדומה שלא דברתי עמו שום דבר מעניני תפילין כי לא היה דעתי יחא מכתבתו אחס. ולענין גופא דשאלתא כתב הרי אברהם הג"ל שאין טוב למשוך גיד התפירה למטה בחיתורה שהם נדבקים [נרקבים] מחמת הזיעה ונפסל התפירה ע"י פסיק' שלשה זימנין. אכן המגיה הביא כמה גאוים ללא חשו להו הלכך דעבד כמר עבד. וטעמא דחילצה לא שמעתי עד כה: ושני זוגי תפילין לא חזינן רבנן קשישי רבנותינו ז"ל דעבדי הכי. וגופא זיל דתר רישא וכמכין על מה שכתב הסמ"ג שהוא דקבר יחזקאל. ועוד יוחר שמועת שמעתי כה"ג גם רבינו חס עשה שאילת חלום על ככה. וכמדומה הואיל ולא נהוג מחזי כיוהרא ואין ליעול אח' השם אלא מי שמוחזק ומפורסם בחסידות מה שלא היו כל אותן שראיתים נוהגין כן. והנוהגין כן טוב להניחן בצח אחת כי מקום יש בראש ובזרוע להניח ב' תפילין. ואם על כל פנים לא יוכל להניחם בצח אחת נראה לבדך על של רש"י הואיל ונהגין כוותיה. ושל ר"ת אינה אלא ללאת ידי כולם. וכה"ג עבדינן בזיל פסח דמברכין אמנא לחוד כדרכן. והדר עבדינן כריכה בלא ברכה כהלל. וכן מאן דקרי מגילה ב"ד וצ"ע כתב ר"ת לבדך ב"ד כרובה דעלמא אש"ג דהתם ספק גמור וע"ו חשיב לדידיה כמו י"ד. וכ"ש בנדון זה. ונראה דשל רש"י יחא עליו בשעת ק"ש ותפלה כיון דנהוג עלמא כרש"י לא יפרש מן הציבור לעשות אגודה ואחר תפלה יטא של רבינו חס ואם ידאג שלא יחא כמעיד עדות שקר בעלמא יקרא בהן שמוע ויהי אם שמוע:

קלח ושל"ת קטן חמת היא שאין אני מחמיר על עצמי מללאת בו בשבת וטעמא דידי הואיל ואין לנו רה"ר גמור ואין מזוי בינינו ומחאי טעמא הקילו בחכשיטו: ש"ס וכן בתקון מבוי כשאין בחים וחלירות פתוחין לתובה אש"ג דהני

דהני תקנות שנתקנו במנין הוא. כ"ש נדון זה דחומר צעלמא הוא ולא שכיח
 שחפסוק ואם חפסוק ולאו ארעהא אין כאן איסור דאורייתא בלא מחכוון דמתעסק
 בעלמא הוא. וההוא דחייב חפעה היינו בידע ומכוון להוליא בשנת שבת או
 מלאכה הלכך סמכין על הר"ש שהיה יולא בו כדלמדיד בנו בח"ח. ועיבדא
 שכתב בשם רבינו ז"ל אפשר בהחמיר על עזמו לעשות גדר וסייג עיי מעשה שארע
 לו כמדומה שמעתי מאביך הקדוש ה' ינקוס דמו שפעם אחת נשא מפחחות חוץ
 לעירוב וע"כ נהג כל ימיו לנשא מפחחות בידו ולא בחגורה משום תשובת הג"ר.
 ושמא לכך החמיר גם בזה. ואפשר שלא ידע שהר"ש דבתראה הוא מקיל ביה כי
 לא היה הוגה בעורים כולי האי :

קלט ויפה נוהגות הנשים שאין עובלות שלא בזמנו זבילי שבתות כדמוכח לשון
 א"י דכתב דקיי"ל עבילה בזמנה מלוא הלכך נשים עובלות בשבת
 כו'. והכי דקיי"ל כר"ח דעבילה בזמנה לאו מלוא ואפי"ה עובלות בשבת. ועוד דנשים
 שלנו עובלות שלא בזמנו מ"מ היכא דאפשר למטבל בחול לא עבדין בה עובדא
 לכחלה משום חשש כמה איסורין דמח"א עמא מנהג פשוט שלא לרחוץ בזמן
 שבת ועמא דשיין למיגזר משום סחיטה ומשום נושא ד' אמות בכרמלית מים
 שעלו ואלונוטית במקלח נהרות ומשום שיטה גופא וקיסמין :

קמ ויהו"א דהמתנה ז' ימים אף כי הפליג בהם רמב"ם כדשר"ח כתב כן.
 ושמעתי מפי מורי ז"ל שיש נוהגין כן בארץ הדמים ואנפיה. ולא
 היה חושבו למינות. אבל במדינת הללו אין שום אדם נוהג כן אלא כדברי רמב"ם.
 והכי דממחזיקין מ' יום לזכר ופי' לנקבה כתב באגודה משום הא דעי"פ הואיל
 והחזיק מעיין פחות. וביארתי דבר זה להרי חיים זרפתי מאוישפוריק עיי"ש.
 כי שמעתי שהוא בשכונתך. אבל מה שכתב בשם הק' הי"ד להתחיל ממהרת כשלא
 שמש ז' פליאה בעיני כי לא ראיתי רבותינו נוהגין כן. דאיכא למיחש משום סרך
 בזה. וגם על זה כתבתי להר"ח הג"ל ונלאתי להאריך ולכפול :

קמא וטבירת קרי ביום כפורים. יש להורות לשואל לפי מה שהוא אדם.
 ומה שהבאת דווקא ביום שנית. והא דקאמרת שכל העולם
 רעב. אישראל קאי דאסירי בשמיש עיי' באשר"י או בעור :

קמב ויין מזוג לענין ברכה בפה"ג אי"ג דבעלמא פסק ר"ח ע"ש כעיקר
 דאורייתא מין בשאינו מינו אפילו להקל מההיא דהעושה עיסה מן
 החטה ואורז כו'. ואדם יולא י"ח בפסח וסוגיא דרבותא כוותיה. מ"מ לענין יין
 במים הוכיח ר"י ספ"ק דחולין דחד בשית' בעל ולא חשיב עמא. ולפענ"ד לענין
 ברכה נילף מיניה. ואי הוה פחות משית' על חד ניזל בחד עמא אי הוה יין שראוי
 לשתייה עיי' מציגה גדולה כ"כ ושחו ליה איגשי במקום יין עיי' מציגה כי האי דלא
 נימא בעלה דעתו אלל כל אדם :

קמג ומה שכתב דמשמע לשון סמ"ק דאם לא בירך זמן בפעם ראשון על פרי
 חדש שאין לו לבדך עוד. לא ידענא מאין דקדקת זה אלא אדרבה כ"ל
 למאן דנפק ביומי ניסן וחזי אילנא כו'. דאי לא בירך בזמנא קמא מבדך בחד הכי
 יכל זמן שלא גדלו הפירות ועמא משום כך דאוחה שמחה עדיין קיימא. הי"ג ל"ש
 ואדרבה

תשובות מהרי"ל

ואזרבה קצת ראיה מהסמ"ק דקבעה ל"י ארתייה וכדרכי יהודה ואין מצרכין בשעת אכילה אע"ג דכבר חזין ליה כמה זימנין :

קמד **וּנְרַ** של שבת לבחורים במאי נסתפקת הו"ל ותשצ"ך וא"ח כתבו לברך. ואי משום שאין אוכלין שם וכדברי סמ"ג דגר י"ב לא דמי דמ"מ הכא משתמשין לנורך אכילה להכין כליהם וכלי סעודה מה שאין כן ב"י"ב וכ"ש דכולי רבותא. פסקו דיש לברך כשחל להיות יו"ב בשבת ולא חיישינן ארסמ"ג אלא חשבי ליה שלום בית אפי"ו בלא אכילה :

קמה **נְרַ** חנוכה נסוג בכל דוכתיי שכל אורחים ובחורים מדליקין אע"ג דמדליקין על כל אחד ואחד בביתו. ושמא בימי ר' זירא דלא היו מדליקין אלא על פתחי חירות והבתיי אין לחוש. אבל השתא דהכירא לבני הבית מי מפים להכיר אם הוא נשוי או לא. ולהאי דהסוג האידנא להדליק נר כל אחד ואחד ולא כמו שפסק ר"י דיותר חדש נגר איש וביתו ולהוסיף אי"כ אתו למחשדא. ומשום ברכה לבטלה אין כאן כיון דאין רועה לנאח בשל אשתו ממילא חל חיובא עלי". ומרי זירא אין ראיה דהא קמן הוא משתתף מעיקרא והאידנא רובא דעלמא אין משתתפין וטעמא נראה דשייך חשדא אפי"ו לדין דלא נתן דבריהם לשיעוריי : **וּמָה** שמאחרים הנרות הללו אחר כל הברכו". כ"ל משום דאין להדליק עד שיגמור כל הג' ברכות הכא כמו שעושין בקריאת מגילה וטעילת לולב דכולא צעיקן עובר לעשייתן ומסכת סופריי איבא למימר דסבירא כמ"ד צירושלמי בשעת עשייתן. ואנו אין לנו אלא תלמוד דידן דשיקר. וכ"ש דאין מנהג פשוט לאמרם והאיך נפסיק בטפל לבין השיקר :

קמו **וּבְבִרְכַת** ברה"ב בברכת המזון. מה ענין להזכיר שם ודנרך מלכנו עפי משאר מיילי דקדושת היום וסגי לן בהזכרת זכרון להודא. ולא דמי להפטרה. דהתם נחקקה הברכה לשם חובת וקדושת היום. וגם צריך לומר מעין חתימה סמוך לחתימה. אבל ברכת המזון עיקר קדושת היום יעלה ויבא וזו נחקקה דוקא לשבת ויש שם מעין חתימה סמוך לחתימה כמו בשאר י"ט ושבת :

קמו **וּבִין** תפילין לתפילין לא נהגין להפסיק כלל כדברי הרא"ש :

קמו **וּרְבוּנוּ** של עולם דמקמי כהני יש לחלק דחשיב שפיר מאזין לו שמדמה עלמו שמקבל ברכת כהנים ומשום הכי קאמר ליה שיתקיים זו ברכת כהנים ויהפוך חלומו. ועוד יש לחלק דקבלת רבותינו דע"י כך מתבטל החלום כמו שחלק הר"א כ"ך בין תענית הלום לרי"ה. ומכל מקום אנא נמי אמינא ליה"ו בברכה האחרונה שלא להסיח דעתו מהברכה. אבל מה שכתבת בשעת אמן לאו מילתא היא דבעיקר דענו ליבור עליי אמן. ועל המקרה הו"ל ואסרו אפי"ו לענות אמן מפני הטירוף כ"ש הא מילתא אריבא ולא סמכו על הבעתא אלא כשאין שם כהן שלא תחבטל נשיאות כפיים. אבל ביש שם כהנים עדיף שלא לישא כדפי"ו הר"מ אף כי הים נראה לחלק קצת דהאידנא מקרי מחוך הכתב ולא עשו כולי האי אפילו הכי מי יבא אחרי המלך מהר"מ :

והיה

קמט ודהדיא דוקרבתס. לא שמעתי עליו תירון מקובל דדוחק הוא לומר דבימי הר"י היו הפסוקים בע"א מלדידן. וכל רבותינו המחברים דבתראי אינון מיייתי ליה. והתו' פי' צפרק יש נוחלין דזימנין לא היו בקיאין האמוראים בפסוקים וכן משמע פרק הברה. ואם נאמר ג"כ על רבותי המחבריי ל"ע. שוב נתתי אל לבי דלמא מנהג לרפתי [להתחיל] פס' והקרבתם צפרי מוספין. ושוב מלאתי כן בתשובת ר"ת הבהיא דמפטיר עולה וז"ל ובי"ע קרו כולהו בעניינא דיומא והמפטיר הששי קורא והקרבתם עכ"ל: אבל ויחל אינו קשה דכמה פיסוקי פרשיות יש בס"ת של לרפתים דלא כרמב"ם ואינו יודע מאיזה טעם אין לרין לחזור לקרות למפטיר ג' פסוקי' הואיל ותקנת חכמים הוא: **ודהא** דרב לא חייש לכנסוי' היינו אנכנסוי' דשמעי' כשמתחיל השני דמסתמא נשארים שם ושיילי' אבל נכנסים דשמעי' מסיים הראשון פחות מג' פסוקים אחר הפרשה שמא יאלו בין פרשה לפרשה וצברי' דלא קרו ג' פסוקי' ודאי חיישינן: (מכאן ואילך תשובות דלא מבוארים השאלות):

קנ ההוא דגבזה צמינו. נראה דלא קשה דברכת נהנין דאחי' משום הנאה היותר חביב יותר נהנין ממנו. ועל זה ראוי לשבח טפי על הנאה. אבל ברכת מלוה אינו כן. ומז' המינין דהוו נמי קרא ולא אזלינן בחד חביב יש להקשות טפי. ומיהר יעקל ז"ל תירון בענין אחר ממה שהיראחי ואין להאריך: **בנגיעת** ס"ת ערום מי ראוי להקל נגד התוספות אשר מימיים אלו שותין. **וישיעורים** דשעורה כמדומה דאין אלו בקיאין ללמאס כולי האי בין בכתמים בין בפדיון הבן וכל מיילי דאיסורא אפי' היה לנו שעורי' דידהו: **והדיא** מתניתין דקונס יין מיירי בנודר מעכשיו יום אחד וכן סיפא דהש' שנה שבוע כן מוכח בדרשות הר"ת. אבל כשאדם נודר להשתנות יום אחד לכשיראה הוא לשון בני אדם עד הלילה כדין תענית. ומשום דלא נהיגי בשאלת נדרים כשאומר היום וגם משום דרוב פעמי' הוא לדבר מלוה ואין לרין לו שאלה:

והפסוקים שהפך הרמב"ם זו שאלה. ונראה דעיקר דרשתו על לקיחת השם בסוף והוא כסדר וכרס וצית ויליף מהתוכחות שהן מהפסוקין ופרי משוח מלחמה דריש להו כסדרן:

קברי לדיקים מטמאים באוהל כדאית' בתוספות פרי המקבל. ומי לנו גדול מיו' שנושאי ארונו נדחו לפסח שני. וכן מישאל ואללפן אולי נהגו כן ע"פ שמערותיים יש בהן פותח טפה ושכחו העעס ומנהג אבותיהם צדיהם אבנ על ארונות פותח טפה אין לסמוך כ"כ דמשמע בתו' לרין שיהא פתוח מחד נד: והסיף דמהר"מ ס"ל ז"ל שאר רבותי ז"ל לא סבירא להו. והיו מחלקין דהתם עבדינן כאלו הדלת פתוח והיו חד אהל אבל כשאיר מפסיק אין לחוש. ואני מלאתי טעם אחר להסיר פרי העור והרוטב דפרש"י דכל טומאה ללאת הוא דרבנן. ומלאתי שם כחוב דהוא הדין הויה דבינה דמת שלם. ואם כן אין המזיר מגלה עליו ואין כהן מוחזר עליו אפילו לר"ת דחשיב לתו' משבשחא נראי' בעומאה דרבנן מודה. מיהו שוב מלאתי דרב אלפס לא סבירא ליה הכי ע"ש ובאשר"י:

וישיבת

מית

תשובות מהרי"ל

וישיבת הבדלה תירך באגודה ז"ל. וי"ל כיון שקובעין עממן ללאח ידי הבדלה קובעין נמי לבורא פה"ג עי"ש:

והישן צה"כ"כ ק"ח נראה דאכל ב"י עשרה דישתאל שכינה שריא. ואפי' תנוק בעריסה לפי ר"ח. וכן כתב מהר"מ דהמתפלל מלטרף. ונתי דכתב הר"ח"ש דהרי"ך עשרה דלייתו מ"מ חזיק דהסיג עלמא ללהף אפי"ג שמסוחין שיחת חולין ולא לייחוי. ומ"מ לבי מגמגס דשמא כל הראוי לבילה כו' :

ומנהג דילי צה"כ"מ ובסליחות לברך ענטיי ואשר יצר ואלתי נשמה כו'. ואח"כ ברכת התורה ויברך ואלו דברים והשאר אני ממתין עד היום. ומנהג דעלמא אין לפקפק שאין אומר אלא דרך שבה וריוני ובקשה ולא דרך למוד. ולהכי אין לחוש אפי' כשאומר תפלי' תקח ושאר סדרי הכל דרך ריוני לשלם פרים שפתינו. וכן מנהג ארנונו כל השנה לאחר ברכת התורה עד וידבר שהוא נתקן משום ישלם אדם שלים במקרא כו' פרק קמא דע"י וכל הקודם היו דברי ריוני. ולדידהו נמי הסכסין לבית הכנסת שחרית מי לא אמר מה טובו וכמה פסוקים ויש אומרים אשרי וכמה שפחות קודם ברכת התורה וכן בסליחות כ"ע.

והדין דקף לא ידענא מאי קשה לך הואיל ועשה נבלה ולא נודע בנתיים לא נתבעל הראשון וכן כתב ה"ור"ה דע"ה להדיא. ע"כ התשובות :

(וכששלחן אל השואל נאבדו דרך ונשתלחו שנית ה"ה מוסיף הרב הכ"ל על התשובה הראשונה וז"ל) :

הנה משפתי את כל כלי וחפשי את תשובתי הראשונים והשתקתים לך שנית. ועשה בכתבך השני הצנתי מה דקשה לך אחזיבת הקף ב' פעמי'. ולפי סברתך דדיינת ל"י בספק יוצאת כולו. וי"ל כיון דאם נתחב הקף בפעם שנייה בקדירה אחרת הו"רכנו ס' לכל אחת ואחת. ה"ג כשנתחב ב"פ בקדירה אחת לא פחזינו משיעורא דעיקר הענין מכח גזירה כדפי' סמ"ק: אכן אין כ"ל ז"ה עיקר הטעם דאשילו אי ודאי לן דבשיל טובא ולא מספקא לן כלל כדפי' התו' פרי' גיד הגשה אהתיא דחל בסי' כו'. דפריך נפל לקדירה אחרת הל' יאמר דלא מספקין כלל. ואפי' הכי נעשה הכחל חתיכה דאיסורא מהטעם דמפרי' התו' שס דמתחלה קודם שפלט הכל נעשה חתיכה דאיסורי' מכח אפשר לסוחטו אסור. ה"ג מתחלה כשחב הקף כל מה שבלע קודם שגמר פליטתו נעשה אותו בליעה נבלה מכח בשר בחלב ושזב לא יותר מכח אפשר לסוחטו אסור. ולא תקשה לך בכל הגעלי' נימא הכי. דלא דמי לבשר בחלב דעל ידי התערוב' נעשה נבלה. דגם ר"י מודה בחילוק זה אפי"ג דפליג ארבינו אפרים בחתיכי' עלמא נעשה נבלה. מ"מ מודה בחילוק זה דדאי"א פרי' כל הבשר דביבור חלב נבלה ע"ש בסחירת רשב"ם. ומ"מ אפי"ג לענין קף איסור אחר דנתחב בהיתר היינו ג"כ מורי' ב' פעמי' ס' דלא ליתי למעטי' בשר בחלב. אי נמי יש לחלק דמים הנגעים ללוים הם ולא דמי לבשר בחלב כדפי' ר"ח בהסו"א סוגי' דלעיל דאמבלע בלע מפלט לא פליט. ע"ש: ומ"מ אין להקל אפי' איסור בהיתר ל"ל משום לא פלוג בדלעיל. וחילוק ראשון דר"י כ"ל עיקר דלא דמי לכף הנגעל שהרוחתי' שזורה נ"ס הרוחתי' הנבלעי' מהפטי' כל איסור הנבלע בפק להחיר ע"י בטול

תשובות מהר"י

סו

בעול. מה שאין כן בקפ של בשר בחלב רוחה שהבליעה נעשית בשר בחלב ומה שבירה הוי חלב ומין אחר. עד כאן התשובה:
(זאת הכתב אשר כתב מהר"ר מיישטרליין וקבל למהר"ל על שאבדו התשובה אף בפעם שנית ערס שהגיעו לידו):

שפתותיו דמר נופת תפוסה מעלותיו מי מנה. אוהב תורה בהמונה. ה"ה כלי שמחזיק הכל הולבר עליו חן וחסד ועונה ישמח און כל שמעיו ועין כל רואיו. אלופינו ר"ג מהר"י ס"ל: כתבך קבלתי ושמתתי שמחה על זה כי הגדלת חסדיך והשגחתו על התולעת כמוני עבדך. והגני מלמעור על אשר לא זכיתי לתשובה זה פעמים: מטה"ש הלך לדיראו"ן. ואיווק ווייטשכור"ן עודנו אסור באילוש"א ולא ידע"י מה היה לו. ורציתי ליתן חצי דוק"ט לחלקי שיטלחו אחרי הכתב שבירו ואמרתי שמה נלקחו הכתבים או לא יתן עד שיטל מבית הסוהר ומכה זה נחטבל. ועשה מה אעשה וצוונתי גרמו לי שלא זכיתי לאמרות הטעורות לא על כתב ולא על פה. וכמוני תולעת נצער מדעת. אינני כדאי להטריח לאדוני פעם שלישית על דבר זה. והנה אשאלה עוד מענין אחר אולי אוכה לזאת ההשוכה: על מה שכתב הסמ"ג על צ"ם שנמלא אחת מהן ערפה ומכשיר המחצת מטעם חזקה. אם נאמר הכי גם צ"ח חתיכות בשר האחת נולד בו ספק ואחת שנחשלה עמו ומכיר"י אנו צו. אם נחשב אותו כמו המחצת וטוקמה אחזקה. אמנם בשם מהר"א קלוזני"ר עליו השלום שמעתי שהכשיר בנדון זה מצי' קנקנים של יין. ומספקי לי אם נאמר הכי שאני רבוא גוף האוכל. כאשר חלק הרא"ש גבי קערה שהדיוח צורה חולבת. ומסתברא לחלק כך. דאל"כ מ"ש מחצת מן הבצים אי לאו מטעם זה. ויורני מ"ו אם יש בדבר טעם:

ועוד כ"ל תימא על שנהג העולם מן התקופה למה אין אומר"י כמו שפי' רש"י פ"י כיצ"ד מעברין גבי סובב הרוח שמחמטע היום חליו צורחת מזרחית וחליו בשקיעת מערב"י. ולפי מה שאנו עושין שתקופת ענת צ"ח ומחלה. ותשרי היא צ"ח מה שנתק"ר היום נתק"ר כולו בסופו לפיכך פיר' הגמרא שם מ"א ז"ח לא יתכן. ונ"מ לענין שימור או נ"מ בעלמא לענין מנחה אחרונה דהיינו י"א שעות פחות רביעית נחשב בנדון הזה אחר פי' רש"י. או אם נאמר כאן כאשר פירשו החוספות משא"ן פ"ק דברכות על תפילת שחרית שאינו מתחלק היום לפי סדר ש"ס חכ"ל כו':

ואם שחה אדם פחות מכביצה חוץ הסעודה אם יכול להוציא אחרי' ששחו אצ"ג דקיימא לן כ"י מאיר. דלמא מודה לי לרי' יודא כדאיחא בצרכו מהר"מ. ומאז לא הוי מצי להוציא נמי מי שלא שחה וכדאי' במרדכי:

ובשנוטל אדם ידיו לתפלה מן הכלי אם מצדך על נקיות ידים מלישנא דקרא [כמו מאן דמשי ידיו מנהרי' לאכילה מצדך על שטיפת ידים: גם אחרי שלא נתנו צו חכמי' לזה הנטיילה שיעור רביעית ולא תקנו כלי. גם לפי רב האי בחשובתו ע"ש וינעלם וינשאם שצריך להגביה' ידו כל זה לא ראינו שהצריכו חכמי' כאן או נאמר שאין לחלק בצרכו. וגם נטילת אכילה כשיש לפניו נהר וכלי אזהר מהן

מהן עדיף. אם מן הנהר אחרי שאין לריך נגוב לפי הסמ"ק לורכו"ר וגם מכה ק"ו דכלי גופי :

ובקידוש הלכנה עד ט"ו כחצ באגודה מן המולד. ומסופק אני אם נאמר גם מעט לעת מן המולד :

ומבואות שלנו בעיר מוקף חומה שנפלו קורה ולחי בשבת אם אמר שבת הואיל והכותרה הותרה כי הח"ר זעלקמ"ן שי' העיד משמ"י דמר הלכה למעשה לאסור ואמרחי ל"ו שמה היו פרצות בחומה. והסיב אינו יודע. וי"ל ששמעתי שהיו מתירין אותו פעם אחת בארץ אוסטר"י. וגם י"ל קצת ראייה להחיר מפרק קמא דעירובין דמתיר בחצירות וא"כ אותן עיירות שלנו המוקפי חומה ומחיצות החיצוני קיימות נחשבים כחצירות של רבי' וראייה מיהודי שדר בכרך לבד שהגאונים קראו חצירות ואם נתיר בחצר נתיר כמו כן כאלן :

ועל יהודי הדר בכרך לבד ומשאל לחבירו בית אחד והוא משותף באותו בית אי נאמר לא השאל רשותו לאסור עליו בשבת כדאמר גבי בחורים אם יכול לאסור עליו אם נקרא מילתא דשכיחא או אם נאמר כדמשמע לשון הגמ' עד שיהו ב' ישראלים אוסרים זה על זה זולתי גוים :

ועל המגנפי קטן שלובשין תחת המטרון בקיץ בשבת. אם נחשב אותו כאילי טיוף : **ועל** הלחיים שאנו עושין ברחובותינו כלורת פתח. אם די בחוט הסרביל כשאר לחיים או אם לריך להעמיד בהן דלת :

ומי שדר שני ענייני בדבוק אחד אם נאמר גם עליו הותר מקצתו כשמתירין לו האחד :

וביום שמת בו אביו אם מותר לאכול בסיום בלא התרה אם נאמר שנקרא נדר כמו י"ז בתמוז כ"ו. או נחלק דהתם לעולם קבוע ואפשר עליו כנדר אבל הכא לפעמים חל בשבת. ואף ד"ל דהתם נני לפעמים חל אחד מהימים האלו בשבת. מ"מ יש בהם ימים שאי אפשר לבא מכה לא בד"ו פסח. וא"כ אחרי שמצינו שהנדר חל על מקצת חל נמי על כולו. ואם יש בדברים אלו טעם יודיעני מר אם ביום הזה גם היה אפשר בשבת. אם נחשוב אותו כנדר :

והבכור בערב פסח אם עדיף להשלים או שלא להכניס מעונה. גם מנהגי דמר חפצתי לידע בשאר תעניות צע"ש אם עדיף להפילל מנחה קודם בשביל חפילת עינו ואח"כ יטעום קודם ערבית :

ומה שהיתר ראב"ה לאכסניא פת של גוים אם סבירא ליה פת של גוים גמור ואפי' שלא מן הפלטר מדמדמ"י למאכילין העניים דמאי כ"ו. או דווקא מן הפלטר. ומי שמהר מאותו וכדמשמע הלשון כך :

גם מטעם זה מספקא לי מי שפירש עצמו מענין אחד ולא הוציא בפיו לעשות ולא גמר בלבו ומסתמא לא נקרא נדר דאורייתא כמו מ"ז בתמוז כ"ו ואם נתיר לאכסנאי מטעם דלעיל :

ומה שכתב הסמ"ק בשלא לאכול דם בהג"ה. סכין חולבת שחתך בו בשר כ"ו. אם נאמר ג"כ בהיפך סכין של בשר כ"ו. או אם נאמר דווקא ק' דשמונית בשר מפעפע והמשמע הלשון אוו"ז או בשר :

ואם נאמר בהדלה אפי"פ שילא מוילא :

ומי שלא נחטף בטליו וחפילין עד אחר שהתפללו ערעית ועוד היום גדול. אם נדון בזה כמו שכתב מהר"ם. ואם להתעטף עוד אז כשהוא גם מתפלל ערבי : (ובהג"ה במיימוני כתב שהולמות כבימי השמי' של ערבי' ולא חלק דבר) :

ואם נאמר הלכה כדברי המיקל באבל כדרך שאמר בעירוב דיוקא בתנאים. ואי אמרינן נמי באמוראים אם נאמר גם בגאונים :

ואם נאמר בסוכה שחברו דבר המעמיד הסך במסגרי' של ברזל ואי אפשר לעמוד בלא מסגרי' אם אמרינן הלך אחרי המעמיד ויקרא דבר המקבל עומאה :

ובמרדכי שחבר מהר"ם שלשע"ט חלוק בירדו גשמים קודם שישיב בסוכה ודקדק מדקדק היה אוכל וירדו בו. ומכאן זה פוסק שאריך

להמתין עד חלות. ואיני מבין דעתו מה דיוק זה דמה לריך לומר דנקט אוכל אפי"פ שקיים מזוה קצת לריך להמתין עד שתסרח אם לא שנאמר שר"ל מדלא נקט אפילו היה אוכל אין רוצה להשמיע החדש הזה שפיר. ובלאו הכי דבריו תמוהין אשר אין לריך להאריך. ואגב זה יורה מר מנהגו כשירדו גשמים בלילה ראשונה קודם שנגס בה :

ואם נרא' נכון למר לכחוב תפילין ומוזות על גור בהמה טהורה שנתנבלה מן הגוים. כי ודאי אפשר שכוונת הספר התם במסכת שבת שר"ל בפיך לאו דיוקא אבל לפי טעם הקלון המפורש שם לא נכון לעשות :

ואם נאמר לברך בורא מיני בשמים על ריח הכלי שאין בו בשמים אם קורא עליו ריח שאין בו עיקר :

ואם נאמר מפתח כסף הנחנק במגורה אי הוי חכשיע לאיש :
גם ינהגו מר על הריח שנחלקו עלי חברי על המנהג דלויסטר"ך בנותן טעם לפנים אם נהגו מעת לעת או לינה אחת :

ובתולעת זבוב שנפלה בכלי שני והיד סולדות בו. ובמליחת חלב בצפר אי בסי' או בקליפה. ושרי לי מר על עורחו. גם אם יקרא למחר

מר פעם אחת טעם ראון כאשר היה אל יחוש ארצו להוילא בי או גי דוק"ט לריק. ואל תחוש [תחום] בעיניך על מעותי כי אשלים בניעוב בעמ"י וחתני ש"י יהיה ערב צעדי. ובכן יאריך הי"י שלוותי ויסיגא ימיך לטוב לנו לחיותנו כהיום אולי יקרה שעה שאזכה לאמרות טהורות. וש"ס כפי הדו' מרגלותי תולעת ולא איש תחיק מייסטרליין : (ואלו התשובות).

קנא אלה שלומים להבוי הנעים והנחמד החיר מייסטרליין ש"י. מאי אישבר שלא הגיעוך תשובתי אף כי נכחזה ד' פעמים לדרך. ועל כל זה

אם נאבדה הודיעני שמא אמלא עוד מי שיעתיקה עוד פעם אחרת. הריא דסמ"ג שהחיר המחבת מטעם חזקה ולא הבג"ס יף לחלק מכמה גוויין. הדא כמו שחלקת שאין האיסור נאכל. אלא דלפי זה קשה לי כיון דטעם בעיקר דאורייתא הרי יבבי המחבת טעם בחבשיל ולא דמי למי הגעלה שגשפין. ויואר נ"ל דלא החיר המחבת אלא אחר שכבר נפגמה משום דהוי ספיקא דרבנן דנע"ל לא הוי אלא גזירה אטו בן יומא ובה"א סמך אחזקה לחקלה. וכן משמע הלשון לא הריך להגטיל

תשובות מהרי"ר

להגיע ולקרא קאמר שהחיר המחצת בלא שום תקון כלל. וכה"ג אשכחין פרק קמא דזבחים ובפ"ב דמדריס דמסני ספק וספק הוא כדרכי אושעיא ואע"ג דאיסור דרבנן סמבין אחזקת חבר כדפי' רש"י ולא אדאורייתא. ועוד יש לחלק דהבליס הוו כמו א"א שלא נאסרו מקלחם. או כשנשתוו מקלחם במחצת או בנגעי אסדדי בעירו. ואע"ג דבחר חזקה אזלין אפילו בתינו יכול להיות אמת כגון ב' נירין ובי' שבילין. מ"מ בבת אחת אסרין מדרבנן משום הוכח ואעלולא והכא בת אחת הוי. אבל המחצת יש לה חזקה דשמא לא נשתוו ולא נאסרה. אבל הבליס יש שאין להם חזקה ומכא זה אסרין כולו מספק: ושאלתא דידך נראה שאין לדמות כלל לכל הני כיון דהחיכה אחת יש בה ספק וחייב עליה אשם תלוי חשיב כודאי וקבלע טעמא דאיסורא ודאי דמחאי טעמא לא עבדין ס"ם מצויה טרפה ומספק דרוסה וכלל דוכתא חשיב ספק הראשון דאורייתא כודאי איסור כמו שכתב ספר התרומה ויחר רבותינו אחריו. ועוד ל"ע אי מהני חזקה דהך החיכה לאידך דכה"ג מחלק רב אשי בהמדיד רישא מנה לי בידך וסיפא מנה לאבא בידך. אע"ג דבנגע חשבינן לחזקה גברא וכן במקוה וכן בפרה. יש לחלק דכל הני עיקרא אחא לבטל חזקה גברא ויחר חלוקים שמחלקין שם. אך חזינא דלא אזלין בשום דוכתא אלא בחר מילתא דאחיליד ביה הספק ולא אזלין בדה בחר חזקה טהרה. והנהו דלעיל משום תרתי לריעותא. וחלוקי מוהרא"ק שמעתי ממנו בישיבה עם חלוקי מהר"ז רחביות. אכן חילוק גם כן ומבואר בנימוקיו ואין להאריך בזה:

קנב השבון התקופה קשה לר"י פרק כ"ד מעבדין ממנה. עיי"ש. ואני ראיתי בנימוקי' דמייחתי ראייה מעמידת חמה ליהושע דקחשיב תלמוד פרק אין מעמידין היום ל"ב שעות. ואיתא במדרש אותו היום יום תקופת תמוז היה. והביא ראייה לעולם היום י"ב שעות. גם הסכונייס ר"ל רוב המזלות משמשים בכל יום. ויש רוצים להוכיח זה ע"י כלי השפיר"א מכה אלכסון הלך החמה דיוס קציר ויום ארוך ולא נתיישב לי. ומכה ספיקא וקושיא דר"י מזהרנא בתקופת שבת ותמוז מתרי ספיקא. אבל לענין [תפלת שחרית ומנחה וקבלת] שבת נראה דמילתא פשיטא דאזלין בכל יום ויום אחר שעותיו דילפינן מחלקיהו לשני ערביס ומכי ינטו לללי ערב וכי משחרי כחלי ואם כן לעולם חשבינן לשעות מחלות עד הערב ומנהו משערינן פלגא המנחה ותוספות שבת ב' שעות לכל הקודם כדברי מהר"ח ויחייש בזה מנהג הקהילות וכן אמרתי לכמה בני אדם דתמהו מה ראה על ככה. ומה שכתב מתו' שר"ן פ"י קמא דברכות יש קצת להשיב דשני מלאכים המלווין לאדם לבילי שבת אחד עוב ואחד רע ושמשתי הטעם מפי מורי הר"ג על פי הנימוקים. וכדומה שכן כתב בנימוקו רוקח דהיינו לפי סדר כנ"ש חל"ס לד"ק יולא ומאד"ס נכנס והן הן אחד עוב ואחד היפך. ואם כן הא לא הוי אלא ביומי ניסן ותשרי לחוד:

קנג ומי שאכל ולא שחה קיימא לן כר"י דמי שאכל כזית דגן מוליא אחרים ידי חובתן מכה ערבות אלא דבעין כזית לומר שאכלנו משלו. ולדברי הרא"ם בספר יראים, נראה אם שחה פחות מכזית וספק ליה דקרינן ואכלת ושצעת. אף על

גב דלענין ברכה אחרונה אין מברך פחות מכבילה או רביעית דלא חישינן לקבוע ברכה על פחות מכדי שביעה למר כדאית ליה וק"ל :

קנה ונוסח הברכה פשיטא כשנוטלין מן הכלי מזכרין ענט"י. וכל נטילה של שחרית לחפלה היא. אטו מי לא מבו כ"ע במיא ונוסחתי ענט"י.

וכן איחא צהדיא בתשובת ר"י. ונסי דאסמכוה אקרא דנקיון כפיס בכל מידי דמנקה ולהכי לייט על מאן דמהדר אמיא. מכל מקום נעילת מים היא עיקר ותקנתא דרבנן היא אלא שלא לעבור זמן תפלה סמוך אדמנקה. אבל כל עיקר קבלת מלכות שמים מפנה ונוטל ידיו. ואין חילוק בין תפילה שחרית לשאר תפלות וקרא גופיה קאמר ארחץ ולא אנקו. אלא משום דצנקיות דרשינן על דמנקה ופשטיה דקרא לאפוקי גזל כמו וצנקיון כפי עשייתא זאת. ולמעוטי לולב בגזול אחא. ובכמה דוכתא אמרינן חופס ברכה כך היא ולא משנינן מטבע. אבל בנכר מעשה אחר קעביד ולכאורי כיון דעבילי זכני לקדשים ולא נעילה כדאיחא בחגיגה נוטלין ידיהם להרומה ולקדשים מטבילין. אלמא דעבילה עדיף :

קנה וקידוש הלכנה דחשבין מהמולד כדאיחא בתשצ"ן ואגודה היינו משום דאזלינן בחר מלוי פגימה. הלכך יש לחשב פלגא דכ"ע ו"ב השל"ג מהמולד. וימים רבים נסתפקתי אם אית לן ליזול בחר נגוד האמתי דחשבון שש כנפיס לענין קידוש לבנה להקל ולהחמיר :

קנו ותקנת מבואר שבשבת צעיר מוקפת חומה כבר איפליגו בה קמאי דקמן מהר"ם אהרן הקדוש היה נראה לו להסיר מטעם שכתבת

דחשיב דיוורין שבאין בשבת ומחילות חילונות קיימות ואמר לנו מ"ו השר שכן ראה גם מהר"א בהיותו בלוחות מדניה מליק מים ע"י מהר"מ ס"ל. אבל מ"ו השר לא היה מודה לדבריהם וראייה ברורה לא הגיד לי. ואני הבאתי ראיה מסמ"ק דמספקא ליה כה"ג. ועוד הבאתי להם ממה שקורא כרמלית לחצר ישראל וגוים דרין בה כאחד מחוברים או בתוספת דיוכין. ועוד הבאתי ראיה מספר פרנס' שכתב שם כשסיו הגוים משברין החקונים ברובעבור"ג והסיר מהר"מ שהיו מביאין כו'. וידוע שרובעבור"ג עיר מוקפת חומה לתים ובריה מימי מהר"מ ז"ל. ועצמא נראה לי כדלעיל דיהבו ליה רבנן דין כרמלית כשים שני יודים אוסרין זה על זה דאש"י לטעלל בחוכה כלים ששבתו בחוכה עפי מארבע אמות אסרו. כי היכא דליפוק ישראל ואל ילמוד ממעשיו : ועוד נראה לי כיון שיש לגוים דריסת הרגל במבוי זה על זה לא דמי לכותל שבין שתי חירות דהתם אין להם דריסת הרגל זה ע"ז. ולהכי לריך בכלן צי פסין או לורת הפתח לסלק דריסת הרגל חדע מדנהנין בסוף מבואות ז"ה ולא סגי בלחי כמו כולו לרשות היחיד אחר :

ואם משאיל ישראל בית לחבירו אם יש בו תפיסת יד כגון חצר של בניימין מידי דאינו ניטל בשבת מהני. שאין לריך עירוב בחירות של בעל הבית. אבל במקום גוים כיון דשכיח דדייר ככהאי גוונא נראה דלא מהני. כמו ביטול רשות דמהני במקום ישראל ולא במקום גוים. כדפריך רבא בעובדא דחמא בר איסר אם קן בטלת כו'. והא תפיסה הוי כמו עירוב או ביטול רשות דלא מהני במקום גוי. דתפיסת יד גורם לו שותפות בהוא בית כמו בעל הבית שותף עם שכניו ב"ן

תשובות מהר"ל

בין ובשמן כו'. אף על גב דסתירו רבותיו כמה בני אדם לבית אחד דחשיב לא שכיח דמרתחי. אבל תרי בתים נירתת גוי מינייהו ושכיחי דירוי:

ומצנפת קצנה משום תענוג זיעה ליוצאים ליה. ופשיטא דשרי כמו זוקין או מנעלי קטנים תחת הגדולים דהיינו קרדקייסין כדפרשין פרק מלות הלילה. ותויהו במקום שנהגו יולאין בקרדקייסין בשבת. ופרק כל כחצי מני להו בי"ח כלים:

וינשים הלובשות בגד להליל שלא יפול הדם על בגדו ויסרעו שרי דכל מקום תענוג מלבוש הוא. מכ"ט הני מצנפת שלובשין בחורה מפני הלנה:

והלהקיים שעושין בקהילות ע"פ מהר"ה הוי שפיר ראוייה להצמיד הדלת. ומינהו חמי הכהן בנושט"ע נזה לשמש לחקום למטה בענין זה ע"י טורכס"ד. והקפיד מ"ו ואמר שמנהג לעשות בסיד מחויי ושלח להחמיר יותר. כי אין הליבור יכול לעמוד בו ושצדין למשק ע"י גויס ועגלות. וכן מנהג בכל הקהילות אף כי תימא הוא:

קנו והגודר משני עינים אם אמרינן הותר מקלחתה הותר כולה עיין באשר"י פרק ד' דגדרים או בטור:

וירם שמת בו אביו נהוג עלמי להשתנות והוי כמו דברים המותרים ואחרים נהגו איסור כגון אכילת בשר בין י"ז בחמוז לט' באב. או תענית סליחות דהוי בכל יחל דרבנן כמו שכתב מהר"ם בשם הר"ד. והנהו נמי לא קביעי דלפעמים יש יותר שבחות מצנפת. וסליחות נמי אין קביעות"י שיה פצמים ד' פ' ו' פ' ח' יוס לפני ר"ה. והא יוס שמת בו אביו חמיר עפי דרגילים לדור כדפי' רש"י פרק שבעת שנים ימנהג פשוט הוא כמו ער"ה:

ובבורות דע"פ כו'. לכולהו רבוחא כמו תענית סתמא לבר מר' יחיאל דכתב מיני חגיגתא מותר וכדומה דלא נהוג עלמא צמדינותו הכא וקלף ראיס מדמספקא להו ברבי חי בכור הוה או איסענים. ואי משום בכור לעשות מידי:

ותענית יחיד בע"ש מנהג דילי עד אחר תפלת ערב"י כדברי מהר"ם. אבל תענית צבור לעלמי אני מחמיר להסלים ככמה רבוחא גדולי אשכנזי דמתחמירי. ולעלמא אני אומר דעבד כמו עבד וכולל לש"ש. ועמך כולם ליקוי. ואמר מהר"ל דתענית [יחיד] מחקרי דגזיר יחיד על עלמנו להשתנות. אבל תענית חלוס כתב מהר"ם בחשובה להסלימה בע"ש:

ומה שהתיר ראב"ה פת של גויס אכסנאי וכו'. תשובה. מאן דמשום פתן של גויס לדמאי היינו דלא חמיר ליה גזירת י"ח דברים טפי מגזירת דמאי והכי נמי יליף מיניי תערובת פתן של גויס מתערובת דמאי דשרי בפרק קמא לחולין. וכל עיקר גזירת פתן של גויס לא חמיר מדמאי דלית ביה שום עינעום: ומהלך בדרך חיים ליה כאכסנאי וכעני כמו בעל הבית העובר ממקום למקום וכו' בפרק הזרוע:

תשובות מהרי"ל

סמ

זמי שפירש עלמנו מענין אחד ולא הו"א צפיו. ה"ס ראו להחמיר מכה נדיב לב. אבל כחבה ולא גמר בלבד. לא ידענא מאי חשש אית ביה. ודהו"א מ"ז בחמזו בדעתו לקיים עולמים היתא כמו שכתב מסר"מ לעיל:

ואם חתך בסבין חולצה אווה וכו' הורחא דמילתא נקט כהג"ס סמ"ק דצ"ל לא סגי ל"י בקליפה וכו' ה"ן א"ס חתך בו גבינה ד"ן אחד הוא:

ואם נאמר בהבדלה חעפ"י שי"א מו"א. תשובה. ה"א ודאי פשיטא דכל הברכות חעפ"י שי"א מו"א חוץ מברכה נהנין מה לי הבדלה מה לי שאר ברכות וברכה ה"ן דהבדלה נמי כמו דקידוש וברכה הלחם של מלך דמסקי פ' ראוהו ב"ר. ואפילו שרך בורא פרי האדמה דמיבול ראשון היכא מרבוותא דמו"א מכה תקנתא דרצ"ן:

חייב לבישה ל"ית תליא בראייה כדילפינן מוראיתא אותו וכל זמן ראייה חשיב יוס לענין ל"ית דמידי יוס כתב הכ"ה וראיתא כתיב וחומרנא דמסר"ס דמילתא דתלי' בסיפורים כגון אבילות. וכה"ל גוונא להשבין ימי החודש לשטרות וגיטין. ומא"י טעמא אין לריך בל"ית אפילו בתהלת הכ"ה החמה כמו בשאר מילי דכתב בהו יוס:

עוד תשובה. ותפילין קיימא לן זמן תפילין. הלא שמה יבן בהן ולדידן דחשיבין לאחר פלג המנחה זמן שכיבה לענין קריאת שמע כדפי' ר"ת קריאת של ביה הכנסה עיקר ה"ס ראו ק"ת להחמיר. ומ"ע נראה להלק דחשיב ספיר זמן שכיבה ואיכא אינשי דגנו בהתיא שעתא כמו אחר עמוד השחר דיו"א פעמים של ערבית ופעמים של שחרית דאיכא אינשי הכי והכי וקרינא צ"י בשב"ך ובקומך. אבל לגזור שמה ישן וכיון דרובא דעלמא לא גנו ק. דה לאת הכוכבים לא שייך למיגזר דמהאי טעמא המסכים ללאת לדרך קודם עמוד השחר לא גזרינן שמה ישן בהס':

וכדברי המקול צ"ל פ"י ר"י אפילו ביום ראשון חע"ג דהוי דאורייתא לדברי הגאונים. ומנא לי לבדות מלבנו לדברי הגאונים מפרשי החלמוד מי ידעינא למאן סליק שמעתתא אליבא דהילכתא:

סוכה שהעמיד הסך בדבר המקבל עומאה יש מרבוותי צ"חן הואת שהורו בה לאיסור. וכן הורו תלמידים אחריהם ומיום שהוגד לי שכן הורו בשם האלפסי תמימי מאור כי דקדקתי באשר"י פרק הישן דשרי. והקשיתי להו אם קן איך יניחו מעמדי סך בחלון כותל מחובר או כותל אבנים. וכה"ל גוונא טובא ואין עונה אמרו מהס'. וכעין זה הקשה הרא"ש ולא יכולתי לחקור מאין הרגלים עד שאינה הר"ז לירי ספר האלפסי ומלאתי שם מאין יולאה הוראה זו דבמתני' פליג רבי יודא ורצ"ן בסומך סוכתו בכרעי המטה ורצ"ן מכשרי ופוסק רב אלפס כרבי יודא ומפרש טעמא בגמרא תרי אמוראי חד אמר מפני שמעמידו בדבר המקבל עומאה. ורב אלפס לא הביא הטעמים אלא דמסר"ר זלמן כהבו מפירושו אותו הטעם לחוד"ו ולמדו ע"ש הלכות סוכה וקסברי דהיינו טעמא דרבי יודא ומתוך כך ה"א לאיסורא וקשרו מעמדי סוכה בחבלים ויחדות של עץ וגשמו מיוחדות של בחל. אבל עמיד אינו כן ורוב הגאונים פסקו כרצ"ן ואפילו לרבי יודא מפרש אמורא אחריתא טעמא אחריתא ואותו טעם הוא עיקר כמו שהוכיח הרא"ש. וכן נהגו כל רבתי

תשובות מהרי"ר

רבותי ואין כאן ספק ומהרי"ר זלמן שכתב פעם זה משום דאיהו כנה ופשוט יותר נקט ל"י. אבל עעמא דידך משום דהכל הולך אחר המעמיד ליתא דהוא איירי שמעמיד כלי משקה לקבל דאיירי ב"י רבי מאיר צ"י קמא דשבת וקיימא לן כוותי'. אבל מעמיד עיקר הכלי היינו פלוגתא דרבי נחמ"י ורבנן פרה במה אשה ואין עניינם לבאן ואין למידן משם לענין סוכה דהוי מחובר לבית אחר דבעיל לגבי בית וסרי הוא כמוהו עיקר הכלי. ולענין טענת מחובר לבית אחר דבעיל לגבי בית וסרי הוא כמוהו ולא משום הלך אחר המעמיד:

עוד תשובה מה שכתבת במרדכי הקטן דהנגיד ר' שמואל הלריך להמתין עד הלילה. תשובת מהר"ם היא. אבל לא ראיתי רבותי נוהגין כך אלא בעת האוכל אזלי בחד הדיא שעתא דמשמע לשון שאר רבותינו דישער אדם בעלמו אכ היה יולא צביחו מפני לער כזה כדאיתא בהג"ה מיימון:

ולכתוב על עור נבילות של גוי פ"י התוספות החם עעמא דאי ספק לטור אינו מספקא להרב גוי אלא פשיטא דמותר הוא ואין חילוק כלל ודחוי בקש דחיא לשואלים:

ולברך על ריח כלי שקלט הריח ואין צו בושם פלוגתא דהרמב"ם והטור עיי"ש באורח חיים:

ומפתח כסף המחוקק בחגורה אי הוי תכשיט [לאיש] לאשה אפילו של בחל נהוג עלמא להיתירא כדברי רבינו פרץ ואגודה. אף כי מהר"ם קרא תגר וכתב לאו מר בריה דרבנן חתים עליהו. והמהדרין מחברין אותו על ידי יחד כסף וטעמא דמהדרין דחשיב כמו תכשיט דחגור שקורין זענק"ל וכדאמרינן בארוג בכסותו דימחה מימחה וכל שהוא ארוג לא גזרו אלא שמהר"ם חילק. וכבר פשוט המנהג להתירם דאי אפשר לכל אדם לעשות של כסף ותינה מר דאפשר. אבל בשל כסף [נראה] דמהר"ם מודה דתכשיט גמור הוא. אע"ג דלא דמי קאת כדפ"י הרא"ש שהוא דרבן גמליאל במפתח של זהב בירושלמי מחלק בין איש לאשה לא היה מחובר בחגורה כעיו זענק"ל:

מנהג ארץ הדמים בנותן פעם לפגם שמעתי מאחד החשובים דנהוג ליה כרבינו חם ובמסקנת שערים אבל מפי מורה לא שמעתי:

וזבוב בכלי שני לא ידענא מאי חיבטי לך כיון דקיימא לן כר"י דכלי שני אינו מבליע ואינו מפליט ודלא כרבינו חיים ושעמו. מ"ש זבוב משאר איסורים אדרבה זבוב גרע דכתב במרדכי בשם רוקח דלא יחיב טעמא ואפילו בכלי ראשון שרי. ואי אגב רוכביה קמדמית ליה למלחא דלאיכא דאמרי אפילו בכלי שני בשל. נראה דהני מילי לענין איסור שבת. וכן לחם לדברי הרא"ם. אבל לא לענין פעם דתליא בבליעה ופליעה אע"ג דאשכחנא איפכא בכלי חרס ושאר מילי האי כטבעיה והאי כטבעיה. ומליחת חלב הוורו כל רבותי בששים בין להקל ובין להחמיר. ושלוש מאהון הקטן הלוי:

עוד שאלות ממהרי"ר מייכשטרליין.

מה מאוד יפס. אמריך נופת נופים. מכל אבקת רובל. מוכלל בתבונה ושכל. פעם דבריו טעמתי מלוליה. מעתה לא שבקינא ליה. מאור עיינו. כתר ראשינו

תשובות מהרי"ל

ע

ראשיתו. אלוף מסובל. מושכל ומקובל. הארז בלבנון. מהר"י ס"ל יל"ו: בראותי דברי השובתך אמרתי יגשתי ומלאתי. כמואל שלל רב ששתי. בהציעי אל מעלת דמר לפנות וסתומת חמורות. לפניו קלות פחוחות ומוותרות. ולפוס חכמה ענוה גדודה. בהשגחתך על דברי חולעת. נצער מדעת. והשתקת אלי חשונה זו פעמים רבות עד שהגיעוני. ומדברי רבינו נלמד אשר בחשיביו בתרא על זכור דאם איתא לטעום מידי. וא"כ מסקנא דמר על מה ששמעתי משמי' דהר"ר פייבש ע"ה שהיה נוהג הכי כשחל ע"פ בשהח דאז אין לריך להחענות יום ה'. וראיתו היה דאז הוא מחענה רבי יום חמישי אז ודאי עעמיה הוא משום דזוכרא. דעמא דאוסעניס לא שייך הכא. ויש מי שדורין להחענות יום ה'. ויורני מר הלכה למעשה בזה: **ואשר** סחס מר דבריו מפת של גויס כי לא פי' אס רואה לומר אפילו ילא לדעת אס נחירו אפילו היכא דאפשר להוליך עמו פת כשר. כי קלת מן הסוגיא התיא המפורש בכולה תלמודא וז"ל. דמאי הא לא חזי ליה ומשני מינו דאז צעי מפקיר לנכסיו והוא ליה עני וחזי ליה ודוחק לעשות יזה המיגו. דאן סהדי שהוא חפץ בזה דהא לריך הפקירה בפני שלשה וירא שמה יזכה בו אחד מהן. יתרך כך. ואי נמי הולך לדרך וחזי ליה. אלא ע"כ לריך לומר למי שהולך לדעת ואפשר לא הסירו לו בדון זה וכדמשמע לישנא דגמרא הסס פרק הזרוע ונלך דאז מקרי עני. אבל לדעת לא. וערס ראיתי חשבחו דמר היה לבי מגמגם לדמותו לפת ש"ג גמור שלא מן הפלטר אצי"ג דהיקילו גביה ועמעמו עליו מ"מ חזיקן מן החוס' פרק ערבי פסחים אומר לגביה מרור אצי"פ שאין לו שורש דאורי"י והוי להקל בו ע"י מיגו כו'. מ"מ כיון דודאי דבריהם הוא החמירו בו יותר מבדמאי דמלא דספק דבריהם ומשום הכי לא היה נראה לי ראיתו מאי דמפרש בהג"ה במיימוני דמשום תערובת להדדי פ"ק דחולין כי לא נראה לחלק אס הוא ס"ס אחרי שהס דרבנן. ואל יחשיבני מר כמשיב הארי זולתי למלאות ערף חורי ולהבין סתימת מורי :

ובכן יורה מר על ס"ת הקופי"ן וההי"ן שלה נוגע"י רגליהם למעלה בגנין אס הכשיר לתקנס על ידי גרירא מעט להפרידם מגניהם. או אס מתקרי חק תוכת :

ומי שגדר ע"מ שיחיו צניו ופירש אס לא יחיו לא יתן. אס כופין אותו ליתן מכה אל תהיו כעבד"י כו'. ואס גומר דאין כופין. עדיין חיבשי לך אס אסור לעשות קן דהא דאמרינן אל תהיו כו' דשמה רואה לומר דווקא היכא שעשה כבר ומתחרט. אבל במתנה כך מתחלה אצי"ג דלדיק לא מקרי שמה רשע [נמי] לא מקרי: **ואם** מותר אדם להאכיל לבהמות חבירו חמץ שאינה שלו אלא מלאה בפסח בתוך ביתו אס קורא אני עליו לפני עור וגומי. דמהנה לחבירו. וראייה יש לאסור מהא דאמרינן פרק בית שמאי הגאה הבאה לאדם בעל כרחו הכי נמי בדון זה. וראייה יש להסיר מן החו' פרי ז"ש בדבור ואבר מן החי לבני נח מהא דמקשה הסס כיון דאבר מן החי דגוי מייירי כו'. ואי הוא אסור בדון דיקן הוא ליה לפרש הספר הא חזי לכלבו רואה לומר לכלבו של גוי. ואמאי נקט צני נח אס אסור בהנאה אפילו לכלבו נמי אסור דהא מהנהו לגוי ממאי שאסור

תשובות מהרי"ל

לו בהנאה. העפ"כ לריך להיות אפילו בדבר שאסור בהנאה כגון הסו מותר שאין לריך למהות מה שנותן לכלבו. אע"פ דיש לדחות דמס ז"ל הסו מקשה אמאי נקט הספר כולה כרייתא תלמוד לומר לפני עור ויובת מן הרישא מדנקט לפני עור ולא נקט לכלבו איכ מביניו הספר דהוכחה שלו דלכלבו שרי מדנקט ולפני עור ולכך מקשיי הסו ספיר. והזקק לפרש הסו כך או בדחקים אחריי. ויורני מר בדברים אלו. כי נפלה מחלוקת בין ההברים :

ואם סחס אחד פתח שבין שתי חלירות שערבו דרך אותו פתח ואחר כך נמלק לפותחו אם חוזר העירוב להסירו הראשון לשנת הבאה. או נאמר דווקא נסחס מעצמו דלא גלה דעתו לבטל העירוב :

ומאי עממא מן המהניעים האוסרים בגולה המוח חוך הראש ואיסרון גם הראש. ולא מלינו שאסרו הגאונים רק המוח :

ויורני מר על מה שכתב הרשב"א מכלי שנאמר מבליעות איסור דלא שייך ביי דבר שיש לו מחירין אחרי שריך לפזר מעותיו אם נאמר שחולקין עליו הסוס' פרק ב"ש דאמר החס על מה שבהקדש בחלק לא בטל היינו משום שיש לו מחירין אע"פ שריך לפזר מעותיו ולהסויף חומש אם לא שחלק דהכא אינו אלא טעם כדמפרש מרדכי פרק ב"ש :

ואם למנוח היחד לפת של ישראל שאפס גוי אליבא דרבי יוסי דאית ליה לגבי מלח דבטול חפיקה מחורה לחס. ואם נאמר דרבי יוסי אף לקולא קאמר אע"פ דאמריין בברכות דלא אמר רבי יוסי אלא לענין מלח אבל בעממא מודה מי"מ מפרש הסוס' שס אחר כך בדבור פת לונמא דבטול בכלי ראשון חפיקה מחורה לחס. ולפי דעת הרמב"ם דלא מחלק בין פת גוי לפת של ישראל שאפס גוי. ולפי דעת הר"ם דנאמר משום שלקות לא שייך לנדון זה. וא"כ מי שרואה לתקנו במאכלים ולבטלו בכלי ראשון אם רשאי :

ולפי מוחס האוסרים לחמוס בית החורף בשבת ולהסות מהם אי מודי' בזה היכא שהוציאו האם מן הסגור דלאו הוי דוגמת זה הא דאמר ברית שאין לו עיקר ובבואי הנה דרשתי על מנהגי דאמר בחמוס בית החורף וזה אומר בכה כו' : **ושרם** שאלתי בשאלתי ראשונה אם קראו למפעיר רק ב' פסוקי'. אם לריך לחזור ולקרות ג'. ובמדינות הללו מניחין קטן לקרות הפרשה אפילו אותן הפרשיות כגון ב"ע או כשתל ר"ח בשבת. ולא הסיבני מר תשובה על זה :

ובראש השנה ארבע מעשה פה ושאלתי ממנהר"ר ענשכ"ן על מי שכתענה יוס ראשון של ר"ח אם לריך לשנה הבאה שש ימים. והסיבני לא שמעתי מזה וכמדומה לי כי זכורני כחלוס חלוס בנערותי כשהייתי יולק מים לפני הח"ר יוסף אוסטרעייכע"ר בהיותי סופר לזקינו הישיש מהר"ש ז"ל. נראה לי שראיתי כתבים ודברי שאליות אל הרב המזה מענין זה. גם מסדין בלילות ולא ידעתי אז. בין עוב לרע. על כן הורני מר בדבר זה. ושרא לי מר על טורח ומשא הלזה שמטילנא עלוך בחסרון ידיעותי. והדמה אותי אם הייתי משואבי מימך שמה אלנך היה לך טורח יותר עמי. וכן תשא בלוס וברכה. ותדיין תורה כהלכה. כחפך עבדך מחותק תח"ת מייגעטלייין :